

PEN NORWAY

| Türkiye Seçimleri:
İfade Özgürlüğünü
Gelecekte Ne Bekliyor?

PEN Norveç'in, Saadet Partisi Hukuk İşleri
Başkanı **Bülent Kaya** ile Röportajı

Türkiye Seçimleri: İfade Özgürlüğünü Gelecekte Ne Bekliyor?

PEN Norveç olarak 2020 yılından bu yana Türkiye İddianame Projesi kapsamında Türkiye'de ifade özgürlüğü odaklı 25 ayrı iddianameyi inceledik ve Avrupa'nın farklı ülkelerinden uzman hukukçular eliyle bu iddianameler hakkında raporlar kaleme aldık. Ne yazık ki, bu çalışma iddianamelerin tamamının Türkiye'nin iç hukuku ve uluslararası hukuk kurallarına aykırı şekilde kaleme alındığını ortaya koydu.

Yine bu süre zarfında başta Gezi yargılaması olmak üzere, Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformuna karşı açılan kapatma davası, Şebnem Korur Fincancı yargılaması, Pınar Selek yargılaması, Sedef Kabaş yargılaması gibi birçok duruşmada da gözlemci olarak hazır bulunduk. Gezi yargılamasının son duruşmasında gözlerimizin önünde hak savunucusu meslektaşlarımızın tutuklanmasına da şahit olduk. Gerek yerinde gözlemlerimiz gerekse Türkiye'den her gün aldığımız haberler ne yazık ki ifade ve basın özgürlüğünün sistematik olarak ihlal edildiğini ortaya koymakta.

Türkiye'de 14 Mayıs tarihinde seçimler gerçekleşecek. Hem Cumhurbaşkanının hem de parlamentonun belirleneceği seçimler öncesi PEN Norveç olarak seçime girecek olan çok sayıda siyasi partinin temsilcisi ile röportajlar gerçekleştirerek onlarla Türkiye'de ifade ve basın özgürlüğü, hukukun üstünlüğü, adil yargılanma hakkı gibi konuları konuşma fırsatı bulduk. Ve elbette yine temsil ettikleri siyasi partinin geleceğe yönelik planlarını da kendilerine sorduk.

Bu röportaj serisi kapsamında Cumhuriyet Halk Partisi İstanbul İl Başkanı Dr. Canan Kaftancıoğlu, Halkların Demokratik Partisi'nden milletvekili Av. Züleyha Gülüm, Türkiye İşçi Partisi milletvekili gazeteci Ahmet Şık ve İyi Parti Hukuk ve Adalet Politikaları Başkanı Bahadır Erdem ile yüzyüze röportaj gerçekleştirdik. Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkan Vekili Bülent Turan, Halkların Demokratik Partisi'nin eski eş başkanı tutuklu Selahattin Demirtaş, Demokrat Parti Genel Sekreteri Serhan Yücel, Demokrasi ve Atılım Partisi Hukuk ve Adalet Politikaları Başkanı Mustafa Yeneroğlu, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkan Yardımcısı Muharrem Erkek, TİP İstanbul Milletvekili adayları Zeynep Esmeray Özadikti ve Saadet Partisi Hukuk İşleri Başkanı Bülent Kaya ile ise yazılı röportajlar gerçekleştirdik.

Görüşmelerin içeriği PEN Norveç tarafından hiçbir şekilde değiştirilmemiştir, ifade edilen görüşler münferit politikacılara aittir.

Türkiye'deki bu tarihi seçimlerin herkes için temel hak ve özgürlüklerin güçlendirilmesine vesile olmasını temenni ediyoruz.

*Caroline Stockford, PEN Norveç Türkiye Danışmanı
Şerife Ceren Uysal, PEN Norveç Türkiye Hukuk Danışmanı*

PEN Norveç'in, Saadet Partisi Hukuk İşleri Başkanı **Bülent Kaya** ile Röportajı

Sosyal medya alanına ilişkin düzenlemeler, dezenformasyon yasası gibi birçok düzenleme ifade özgürlüğü hakkının sınırlandırılmasına ilişkin geniş bir alan yarattı. Yine gazeteci yargılamaları sistematik bir hal almış durumda. Siz Türkiye'de ifade özgürlüğü ve basın özgürlüğünün durumunu nasıl görüyorsunuz?

Türkiye'de düşünce ve ifade özgürlüğü alanına dair birkaç alanda sorun olduğunu düşünüyoruz. Bu sorunların en önemlisi elbette mevzuatta düşünce ve ifade özgürlüğünü kısıtlayan ve suçun tanımının açık bir şekilde yapılmadığı muğlak ifadeler ile özgürlük aleyhine yorumlanabilecek hükümlerin varlığının bulunmasıdır. Bir diğer en önemli sorun uygulamaya dönük sorunlardır. Yargı bağımsızlığının yeterince sağlanamamış olması sebebi ile yargıçlar siyasi atmosferin etkisinde kalabilmektedir. Ayrıca iktidarın otoriterleştiği oranda yargıçlar kendisini baskı altında hissedebilmektedir. Bir diğer sorun da yargıçların hizmet içi eğitim anlamında eksikliklerinin bulunmasıdır.

Tüm bu sorunlu alanlar Türkiye'de ifade özgürlüğü ve basın özgürlüğünü kısıtlayan durumlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bugün hala süregelen ifade özgürlüğü ve basın özgürlüğü odaklı yargılamalar, karara çıkmış olanlar, uygulanmayan AİHM kararları konularında ne düşünüyorsunuz, sizce nasıl adımlar atılmalı?

Yukarıda ifade ettiğim sorunlu alanlardan en önemlisi olan uygulama sorunları düşünce ve ifade özgürlüğü ile basın özgürlüğü alanında önemli ihlallere yol açmaktadır. Maalesef çıkan kararların bir kısmı tamamen siyasi konjonktür ve siyasallaşmış kimi yargı mensuplarının meseleye mevzuat, evrensel içtihatlar ve Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde aranan standartlara uygun bir bakış açısı ortaya koymamasından kaynaklanmaktadır. Düşünce ve ifade özgürlüğü sınırları içinde kalan ve en fazla ağır eleştiri veya şok edici eleştiri olarak görülebilecek ve en fazla siyasi rahatsızlığa yol açabilecek kimi ifadelerin mahkûmiyet ile sonuçlandırıldığı maalesef görmekteyiz. Siyasi erkin yargıyı baskılamaktan vazgeçmesi, yargı bağımsızlığının temin edilmesi ve mevzuatta kanunilik ilkesine uygun suçun tanımının net ve kesin yapıldığı düzenlemeler ile sorun çözülmeye başlar.

Cumhurbaşkanına hakaret suçlaması da dahil Ceza Kanunu'nda birçok düzenleme ifade özgürlüğü önünde ciddi bir engele dönüşüyor. Sizce bu konuda neler yapılmalı, neler değişmeli?

Ceza mevzuatımız evrensel ilkelere, taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelere, düşünce ve ifade özgürlüğünün gelişim yönüne göre güncellenmeli ve süratle yasalaştırılmalıdır. Suçun unsurlarının ve

“ Siyasi erkin yargıyı baskılamaktan vazgeçmesi, yargı bağımsızlığının temin edilmesi ve mevzuatta kanunilik ilkesine uygun suçun tanımının net ve kesin yapıldığı düzenlemeler ile sorun çözülmeye başlar. ”

sınırlarının olabildiğince belirli ve evrensel ilkelere uygun olmasını temin edecek mevzuat düzenlemeleri süratle yapılmalıdır.

İfade özgürlüğünün temel güvencelerinden birisi yargı mekanizması olmalıyken Türkiye'deki pratiğin bu yönde olmadığı görülüyor. 2020'den bu yana yürüttüğümüz Türkiye İddianame Projesi kapsamında incelediğimiz ve hukuki rapora konu ettiğimiz 25 iddianamenin tamamında savcıların ifade özgürlüğünü koruma yükümlülüğünü yerine getirmediğini gördük. Yargı alanına ilişkin projelerinin nelerdir? Bu kapsamda meslek içi insan hakları eğitimi öngörüyor musunuz?

Bu kapsamda kuvvetler ayrılığını esas aldığımız Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem Mutabakat Metnimizde ve bu metindeki siyasi hedefleri pratiğe dökme noktasındaki Anayasanın 84 maddesinde değişiklik önererek Anayasa Değişikliği Teklifimizin önemli bir kısmı Yargının Bağımsızlığına ayrılmıştır. Bu kapsamda Kuvvetler Ayrılığı ilkesini teminen Yargı'nın yürütme erkinden ayrılması ve bağımsız hale gelmesi ile yargıya tanınan imkânların artırılması, hukuk eğitiminin yeniden düzenlenmesinden yargıçların meslek içi eğitimlerine varıncaya kadar birçok önemli düzenlemeye yer vardır. Bu manada gerek HSK'nun yapısında yapılması teklif edilen değişiklikler gerekse hakimlere coğrafi teminat başta olmak üzere hakim güvencesinin tanınması önemli adımlar olacaktır.

14 Mayıs sonrasında Millet İttifakı başarılı olduğu koşulda sizce bunun ifade ve basın özgürlüğü üzerinde nasıl bir etkisi olacak?

Millet İttifakının başarılı olması her şeyden önce ülkedeki baskıcı iklimi değiştirecek ve herkes rahat bir nefes alacaktır. Ayrıca yargı bağımsızlığını önemseyen ve hukuk ve demokrasi olmaz ise bir ülkenin kalkınmasının, ekonomisinin düzelmesinin, insanca yaşamın koşullarının oluşamayacağını düşünen ve bu doğrultuda bir araya gelem Millet İttifakının başarısı ülkenin iklimini ilk günden değiştirmekle başlayacak. Ardından millete vaat ettiğimiz yasal ve anayasal düzenlemeler ile idari tedbir ve tasarruflarla ifade ve basın özgürlüğünüm önündeki engellerin kaldırılmaya başlandığını görmeye başlayacağız. Millet İttifakı birçok alanda olduğu gibi düşünce ve ifade özgürlüğü ile milletin haber alma hakkının teminatı olan basın özgürlüğünü temin etme konusunda kararlıdır.■

Bülent Kaya

Saadet Partisi hukuk işleri başkanı olan Av. Bülent Kaya 1973 yılında Diyarbakır'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Halen serbest avukatlık ve hukuk danışmanlığı yapmaktadır.

Saadet Partisi, Anadolu Gençlik Derneği, İlim Kültür ve Eğitim Vakfı'nda çeşitli görevlerde bulundu. 2018 Genel Seçimlerinde Saadet Partisi 27. Dönem Diyarbakır 2. sıra milletvekili adayı idi. 14 Mayıs seçimlerinde Millet İttifakının milletvekili adayları arasında.